

Hukuk Genel Kurulu 2023/781 E. , 2024/321 K.

•

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Ticaret Mahkemesi
SAYISI : 2022/889 E., 2023/183 K.
KARAR : Davanın usulden reddine
ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 19.10.2022 tarihli ve 2021/2939 Esas, 2022/7166 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki alacak davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın usulden reddine karar verilmiştir.

Kararın davacılar vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı, davacılar vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili; müvekkillerinin murisinin davalı şirkete para yatırdığını, bunun karşılığında hisse senedi aldığını, müvekkillerinin günümüz itibariyle hisselerinin karşılığı olan parayı ve kötüniyetli olarak ödenmeyen kâr payını muhatap şirketten talep ettiğini, ortaklık durum belgesine göre çıkma hakkı kullandırılarak müvekkillerine ait paylarının gerçek değerlerinin tespiti ile kâr paylarının müvekkillerine ödenmesine ilişkin ihtarname gönderildiğini ancak davalı tarafından cevap verilmediğini ileri sürerek çıkma hakkının kullandırılıp fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla payların gerçek değeri ve kar payına ilişkin şimdilik 1.000,00 TL'nin ödeme tarihinden itibaren işleyecek avans faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili; kesin hüküm, hak düşürücü süre itirazıyla zamanaşımı definde bulunarak dava dilekçesinin kanuni unsurları haiz olmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 28.12.2017 tarihli ve 2017/173 Esas, 2017/1224 Karar sayılı kararı ile; Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin 20.12.2010 tarihli ve 2010/558 Esas, 2012/464 Karar sayılı kararının eldeki dava yönünden kesin hüküm teşkil ettiği gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF**A. İstinaf Yoluna Başvuranlar**

1. İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

2. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesinin 15.05.2019 tarihli ve 2019/226 Esas, 2019/629 Karar sayılı kararı ile; kesinleşen Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2010/558 Esas sayılı dosyası ile eldeki dava dosyasının hukuki sebebi aynı olmadığından eldeki dava yönünden kesin hüküm teşkil etmediği gerekçesiyle davacılar vekilinin istinaf başvurusunun kabulüne, İlk Derece Mahkemesince verilen karar kaldırılarak davanın yeniden görülmesi için dosyanın İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

3. Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 16.10.2019 tarihli ve 2019/282 Esas, 2019/904 Karar sayılı kararı ile; davacılar vekilinin 16.10.2019 tarihli duruşmadaki beyanlarından bu alacak davasının davacıların murisi Kazım Türk'ün davalı şirkete yatırdığı paralardan dolayı ve sadece dava açan mirasçılarının miras paylarına ilişkin olarak açıldığı, bütün mirasçılar adına açılmadığı, davacılarından başka mirasçılarının da bulunduğu, davacıların elbirliği mülkiyet hükümlerine göre sadece kendi miras hisselerine ilişkin olarak bu davayı açma haklarının bulunmadığı gerekçesiyle davanın aktif husumet dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir.

4. İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

5. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesinin 11.02.2021 tarihli ve 2020/356 Esas, 2021/173 Karar sayılı kararı ile; veraset ilâmında davacılar dışında başka mirasçılarının da bulunduğu, murisin terekesine Kayseri 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2012/268 Esas 2014/1406 Karar sayılı kararıyla temsilci atandığı, davacı vekilinin 08.07.2019 tarihli dilekçesi ile davanın sadece davacı mirasçılarının kendi miras paylarına istinaden açıldığının, 1.000,00 TL'lik talebin 500,00 TL'lik kısmının çıkma payı, 500,00 TL'lik kısmının ise kar payı alacağı olduğunun bildirildiği, İlk Derece Mahkemesince verilen kararda usul ve esas yönünden kanuna aykırılığın bulunmadığı gerekçesiyle davacılar vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "...Dava, davacıların murisinin vefatı nedeniyle şirket ortaklığından çıkma payı ve kar payı alacağının tahsili talebidir. Mahkemece, davacıların el birliği mülkiyet hükümlerine göre sadece kendi miras hisselerine yönelik olarak dava açamayacakları gerekçesiyle dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesi uyarınca tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları dava şartı olup, HMK 115/2. maddesinde "mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder." düzenlenmiştir.

Bu açıklamalar kapsamında somut uyuşmazlığa bakıldığında, davacıların murisi Kazım Türk'ün terekesine iş bu dava tarihinden önce Kayseri 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2012/268 Esas- 2014/1406 Karar sayılı ve 11.11.2014 tarihli kararıyla temsilci atandığı anlaşılmıştır. Bu durumda murisin terekesine temsilci atandığından HMK 115. maddesi kapsamında dava dilekçesinin tereke temsilcisine tebliği ile taraf teşkili sağlandıktan sonra işin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile önceki gerekçeye ilaveten; davanın davacılar tarafından halefiyet esasına göre tereke adına değil davacıların kendi miras payları adına açıldığı, bütün mirasçılarının onayının alınmasına gerek bulunmadığı, davayı açan bir kısım mirasçılarının iştirak hâlindeki pay üzerinde tasarrufta bulunma yetkilerinin olmadığı, davada yer almayan diğer mirasçılarının davaya katılmalarının sağlanmasına veya muvafakatlerinin alınmasına ya da miras ortaklığına temsilci tayin edilerek davaya devam edilmesine de imkân bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süresi içinde davacılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacılar vekili; işin esasına dair temyiz itirazları ile direnme kararının hakkaniyete aykırı olduğunu, davanın müvekkillerinin miras paylarına istinaden açıldığını, davalının iyiniyetli olmadığını, müvekkillerinin hukuki dinlenilme haklarına riayet edilmesi gerektiğini ileri sürerek direnme kararının bozulmasını istemiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; eldeki davada dava dilekçesinin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 115 inci maddesi kapsamında mahkeme kararıyla atanmış tereke temsilcisine tebliği ile taraf teşkilinin sağlanmasının gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 599, 640, 701, 702 ve 703 üncü maddeleri,

2. 6100 sayılı Kanun'un 59, 114 ve 115 inci maddeleri,

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konuya ilişkin yasal düzenlemeler ile hukuki kavram ve kurumların ortaya konulmasında yarar bulunmaktadır.

2. 4721 sayılı Kanun'un 599 uncu maddesi hükmü uyarınca miras; murisin ölümüyle ve terekenin açılmasıyla mirasçılara geçer ve mirasçılar terekedeki mallar ve haklar üzerinde bu tarih itibarıyla hak sahibi olurlar. Aynı Kanun'un 640 inci maddesi gereğince birden çok mirasçının bulunması durumunda mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir. Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler.

3. Tereke (miras ortaklığı) 4721 sayılı Kanun'un 701 ve devamı maddeleri uyarınca elbirliği (iştirak) mülkiyetine tâbidir. Elbirliği mülkiyeti, yasa veya yasada gösterilen sözleşmeler uyarınca, aralarında ortaklık bağı bulunan kişilerin, bu ortaklık nedeniyle bir mala veya hakka birlikte malik olmaları durumudur. 4721 sayılı Kanun'un 701-703 üncü maddelerinde düzenlenen bu tür mülkiyetin (ortaklığın) tüzel kişiliği olmadığı gibi ortaklardan her birinin doğrudan doğruya bir hakkı da bulunmamaktadır. Hak, bir bütün olarak ortakların hepsine aittir. Başka bir deyişle, ortaklık tasfiye ile sona erinceye kadar ortaklardan her birinin ayrı bir mal veya hakkı olmayıp, hak sahibi ortaklıktır.

4. Elbirliği (iştirak) hâlinde mülkiyet türünde malikler paydaş değil ortaklardır. Bu itibarla elbirliği (iştirak) hâlinde mülkiyette, ortaklar arasında 6100 sayılı Kanun'un 59 uncu maddesi anlamında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır. Zira maddi hukuka göre, bir hakkın birden fazla kimse tarafından birlikte kullanılması veya birden fazla kimseye karşı birlikte ileri sürülmesi ve tamamı hakkında tek hüküm verilmesi gereken hâllerde, mecburi dava arkadaşlığı vardır (6100 sayılı Kanun md. 59). Bu sebeple kanunda veya elbirliği (iştirak) hâlinde mülkiyeti oluşturan anlaşmada ortaklık adına hareket etme yetkisinin kime ait olacağı belirtilmemişse ortaklığın tasfiyesini isteme hakkı dışındaki tüm işlemlerde ortakların (iştirakçilerin) oybirliği ile karar almaları ve birlikte hareket etmeleri zorunludur.

5. Elbirliğiyle mülkiyete dair hükümlerin düzenlendiği 4721 sayılı Kanun'un 702/2 nci maddesi, "Kanunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekir" hükmünü taşımaktadır. Ne var ki bu kural, uygulamada yumuşatılarak, Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 11.10.1982 tarihli ve 1982/3-2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararıyla, bir ortağın tek başına dava açabileceği; ancak, davaya devam edebilmesi için öteki ortakların olurlarının alınması veya miras şirketine atanacak temsilci aracılığıyla davanın sürdürülmesi gerektiği kabul edilmiştir.

6. 4721 sayılı Kanun'un 702/4 üncü maddesinde "Ortaklardan her biri, topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir. Bu korumadan bütün ortaklar yararlanır." hükmü öngörülmüştür. Benzer şekilde 4721 sayılı Kanun'un 640 inci maddesinde de vurgulanan korumadan anlaşılması gerekenin ne olduğu da önem arz etmektedir. 4721 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce elbirliği ile (iştirak hâlinde) mülkiyet 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 581 inci maddesinde düzenlenmişti. Ancak uygulamada karşılaşılan bazı güçlüklerin giderilmesi için yeni düzenlemede 4721 sayılı Kanun'un 640 inci maddesine "Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçılarının hepsi yararlanır" hükmünü içeren dördüncü fıkra eklenmiştir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, mirasta terekenin tâbi olduğu elbirliği mülkiyetine yöneltilen en güçlü eleştiri, birlikte hareket etme zorunda olmaları nedeniyle mirasçılarının bireysel olarak terekedeki hakların korunması amacıyla hareket edememeleriydi. Maddeye eklenen dördüncü fıkra, bu eksikliği giderme amacına yönelik olarak getirilmiştir.

7. Terekeye ait haklar üzerinde tasarruf söz konusu ise, ortakların oybirliği ile karar vermeleri gerektiğinden, tasarruf işlemi niteliğindeki alacak davasının tüm mirasçılar tarafından birlikte açılması veya terekeye temsilci atanması ve bu yolla davanın yürütülmesi gerekir. Bir mirasçı tüm mirasçılar adına tek başına dava açabilirse de, böyle bir davayı yalnız başına yürütemez. Bu durumda davanın hemen reddedilmeyip, diğer mirasçıların davaya katılımlarının veya muvafakatlerinin sağlanması ya da terekeye temsilci atanması için davacıya uygun süre verilmesi gerekmektedir.

8. Ancak dava halefiyet esasına göre tereke adına değil de kendi miras payı için açılmış ise tüm mirasçıların onayının alınmasına gerek bulunmamaktadır. Bir ya da bir kısım mirasçı terekeye ait bir mal veya alacaktan yalnız kendi payına düşen kısım için yalnız kendi adına dava açarsa, böyle bir dava reddedilir. Zira bir veya bir kısım mirasçının iştirak hâlindeki pay/hak üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi yoktur. Böyle bir dava diğer mirasçıların paylarını kapsamadığından ve aynı zamanda onlar adına da açılmadığından, davaya diğer mirasçıların katılmasına (icazet vermesine) olanak yoktur. Diğer bir anlatımla, öteki mirasçıların davaya katılmalarının sağlanması veya yöntemine uygun biçimde muvafakatlerinin alınması ya da miras ortaklığına bir mümessil tayin edilerek onun huzuru ile davaya devam edilmesi mümkün değildir ve davanın reddi gerekir. Aynı nedenle tereke temsilcisi de bir mirasçının yalnız kendi payı için açmış olduğu davaya icazet verip davayı devam ettiremez. Yargıtayın yerleşik uygulaması ve öğretinin görüşü bu yöndedir (Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Baskı 2001, C.1, s. 984 vd).

9. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacılar vekili tarafından dava dilekçesinde murislerinin davalı şirkete yatırdığı para karşılığında murise verilen ortaklık durum belgesine göre şirket ortaklığından çıkma hakkı kullandırılarak payların gerçek değeri ile ödenmediği iddia olunan kâr paylarının tespit edilerek tahsilinin talep edildiği, dava dilekçesi ekinde sunulan veraset ilâmında davacılardan başka mirasçıların da bulunduğu, Kayseri 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 11.11.2014 tarihli ve 2012/268 Esas, 2014/1406 Karar sayılı kararıyla davacılar murisinin terekesine temsilci atandığı anlaşılmaktadır.

10. İlk Derece Mahkemesinin 26.06.2019 tarihli tensip zaptı ile tesis edilen ara kararına istinaden davacılar vekili tarafından dosyaya sunulan 08.07.2019 tarihli beyan dilekçesinde; eldeki davanın sadece müvekkili davacıların miras paylarına istinaden açıldığı belirtilmiştir. Bunun yanında davacılar vekilinin 16.10.2019 tarihli duruşma zaptında da eldeki davanın sadece müvekkili davacıların miras paylarına istinaden açıldığı, davanın tüm mirasçılar adına açılmadığı açıkça beyan edilmiştir. Yine davacılar tarafından sunulan temyiz dilekçesinde de eldeki davanın müvekkili davacıların kendi miras paylarına istinaden açıldığı tekrar edilmiştir.

11. Buradan hareketle her ne kadar Özel Dairece, murisin terekesine atanan temsilciye 6100 sayılı Kanun'un 115 inci maddesi kapsamında dava dilekçesinin tebliği ile taraf teşkili sağlanıp işin esası hakkında bir karar verilmesi gerektiğinden bahisle bozma kararı verilmiş ise de; davacıların miras ortaklığı adına değil sadece kendi miras paylarına istinaden dava açmış oldukları açıktır. Aksine yorum, davacı tarafından sunulan açık beyanlar karşısında 6100 sayılı Kanun'un 26 ncı maddesinde düzenlenen taleple bağıllık ilkesine de aykırılık teşkil eder.

12. Buna göre eldeki dava, halefiyet esasına göre tereke adına değil davacıların kendi miras payları için açılmış olup bu davaya diğer mirasçıların onayı yahut tereke temsilcisinin icazeti ile devam edilemez. Zira davacıların iştirak hâlinde hak sahibi oldukları paylar üzerinde tasarrufta bulunma yetkileri bulunmamaktadır. Eldeki dava diğer mirasçıların paylarını kapsamadığından ve aynı zamanda onlar adına da açılmadığından, davaya devam edilebilmesi için diğer mirasçıların yahut tereke temsilcisinin katılmasına (icazet vermesine) olanak yoktur. Dolayısıyla eldeki davada, 6100 sayılı Kanun'un 115 inci maddesi kapsamında dava dilekçesinin mahkeme kararıyla atanmış tereke temsilcisine tebliği ile taraf teşkili sağlanamayacağından İlk Derece Mahkemesinin bu yöndeki direnme gerekçesi yerindedir.

13. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında; dava dilekçesindeki talebin alacağa ilişkin olması sebebiyle hukuki güvenlik, adil yargılama hakkı ve mahkemeye erişim hakkı kapsamında dava dilekçesinin tereke temsilcisine tebliği ile taraf teşkilinin sağlanabileceği, tereke temsilcisinin icazeti ile davaya devam edilebileceği, bu itibarla direnme kararını Özel Daire kararında belirtilen gerekçeyle bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş, Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

14. Hâl böyle olunca; İlk Derece Mahkemesince yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmesinde bir

isabetsizlik görülmediğinden usul ve yasaya uygun direnme kararının onanması gerekmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davacılar vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile direnme kararının ONANMASINA,

Harç peşin alındığından harç alınmasına yer olmadığına,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

06.06.2024 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.